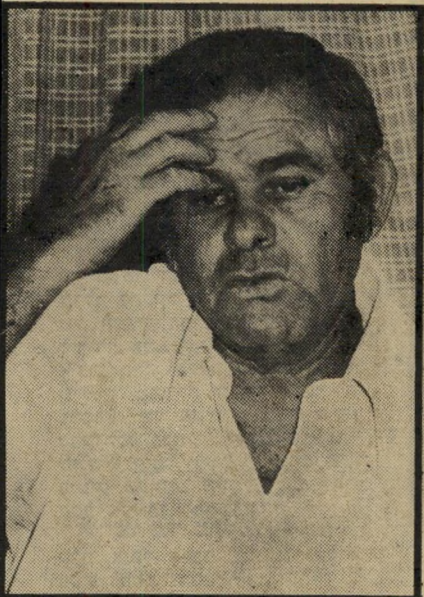

העורכת לענייני מישפט של „העולם הזה“ מנתחת את המצב החוקי:

ד' בעדותו של עד יחיד - גם המתווך נושא באשמה -

אביו של גדי גרייבר חוייב בתקדים מישפטי חשוב

שומרי!

נאשם רכטמן
עד יחיד והקלטה

אלף לירות מתוך הסכום כולו בטרם התגלתה הפרשה. על-סמך שתי הודאות שמסר במיטרה הורשע שפיגל, ונידון לשנתיים מאסר בפועל. הוא ניסה לטעון במישפטו כי הודאתו השנייה הושגה ממנו כאשר היה תחת השפעת סמי-מרפא ל- מחלת כליות שממנה סבל, ואשר גרמו לטמטום חושיו. אבל בית-המישפט דחה זאת, וקיבל את הודאתו והרשיעו.

שותף

לעבירה

שפיגל אמר היה להפוך לעד-תביעה נגד סגן שר-הבריאות דאז, יצחק רפאל, אשר לפי החשד היה שותף ל- פרשה. אולם אחרי הסרת חסינותו של רפאל, כאשר הוגש כתב-האישום לבית-המישפט, הודיע שפיגל כי לא יעיד. לתביעה לא נותרו ראיות מספיקות, ורפאל זוכה.

שר-הדתות אהרון אבר-חצירא, בן סיעתו של יצחק רפאל ומדינתו, עומד להיות השר הראשון אשר יואשם בעבירה זו כפני בית-המישפט בישראל, אם תוסר חסינותו.

אחת הבעיות החמורות במישפט שוחד,

השתמע מכך כי הוא יעלים-עין מעבירות תנועה של הנגה אם יענה לבקשתו.

אך היו בין המקבלים גם אנשי-ציבור ידועים, כמו חבר-הכנסת שמואל רכטמן, שהורשע בעבר הקרוב על קבלת שוחד בעת ששימש כראש עיריית רחובות, והוא עדיין מרצה את עונשו. איש ציבור אחר היה יהודה שפיגל, אשר בשנת 1964 הורשע בקבלת סכום של 220 אלף לירות כשוחד. לדברי כתב-האישום קיבל חלק מסכום זה מיוסף יראוני ועורך-הדין שלמה ירקוני, שתיווכו בעסקת-השוחד. שפיגל שימש אז כסמנכ"ל משרד-הבריאות, והוא דרש את הסכום הזה עבור מסירת העבודה, בעסקת-ענק של בניית בית-החולים בתל-גיבורים, לחברה קבלת גית מסוימת. הוא טען כי הכסף נועד לתרומה למוסדות צדקה ולא לכיסו הי- פרטי.

שפיגל הספיק לקבל לידיו רק כ-40

כ שדנים על שוחד בממדים עצום מים כאלה, אין כוחן של נסיבוי תיו האישיות של הנאשם יפה. טובת הציבור עדיפה בעניין זה מן ההתחשבות בפרט שחטא. אם אכן יורשע השר אהרון אבר-חצירא בסופו של ההליך המשפטי בבית-המישפט בעבירות השוחד המיוחסות לו, יתכן מאוד כי בית-המישפט יציט את הקטע דלעיל, אשר נכתב בגזר-דינו של יהודה שפיגל לפני כ-16 שנים. מדינת-ישראל ראתה בעבירת השוחד ירושה מדאיגה מומן שלטון התורכים, וכבר בשנת 1952 נחקק חוק ישראלי מקורי שטיפל בעבירות השוחד. לפי הגדרת העבירה, הרי רק עובד ציבור אחראי בעבירה של שוחד, אם קיבל את הכסף בעד פעולה הקשורה בתפקידו. עיתונאי, למשל, המקבל כספים כדי לפרסם או למנוע פירסומה של פרשה, אינו עובר עבירה של שוחד, כיוון שאינו עובד ציבור במשמעות החוק.

רוב עובדי הציבור, שנידונו עד היום במדינת-ישראל על עבירות שוחד, היו פקידים קטנים למדי. עובד עיריית-חיפה, שקיבל פרחים ומעדנים על-מנת לצרף אדם לרשימת למוכרת פרחים, שוטר-תנועה מבאר-שבע אשר ביקש מנהג הלואה של מאה לירות „כחבר, לא כשוטר, כש-

כמו במישפט אונס, היא כי הדברים נעשים במחשכים, בין שני אנשים בלבד, וללא עדים נוספים. ולכן, כאשר מגיע העניין בפני בית-המישפט, יש בדרך-כלל רק עד אחד היכול להעיד על הדברים. המתלוננת במישפט אונס, או אחד משני האינה שותפה לעבירה, אלא עדה כשרה למהדרין, הרי אם ניתן שוחד והתקבל, שני הצדדים אשמים בעבירה, ואם מעיד אחד מהם, הריהו שותף לעבירה.

במישפט אונס, בגלל אופיו האינטימי של המעשה, יש צורך בסיוע לעדותה של המתלוננת. והיו נאשמים לא מעטים שיצאו זכאים, כיוון שהתביעה לא הצליחה להביא סיוע לעדותה של מתלוננת, למרות ש- היתה אמינה לדעת בית-המישפט. לאחד רונה עברו בכנסת הצעת-חוק שהפחיתה את הצורך בסיוע כזה.

כדי למנוע תוצאה בלתי-רצויה כזו בי עבירות שוחד, הנחשבות על-ידי המחוקק לעבירות הפוגעות באשיות המישפט הי- דמוקרטי, הרחיק המחוקק לכת בקיצוניותו.

לפי סעיף 296 ל-חוק העונשין, 1977, „במישפט על עבירות שוחד, רשאי בית-המישפט להרשיע על יסוד עדות אחת, אף אם זו עדות של שותף לעבירה.

בכל עבירה אחרת, כשהעד הוא שותף לעבירה, חייבת התביעה להביא סיוע לעדות זו, כיוון שיש להיזהר פן ייטפול שותף-עברין עלילה על אדם חף-משפט, כיוון שיש לו אינטרסים מיוחדים בי- מישפט, ואף-על-פי-כן החליט המחוקק כי במישפט שוחד יכול השופט לבחון את העדות שבפניו, ואם האמין לה, יכול הוא לבסס הרשעה על עדותו של עד יחיד שהוא שותף לעבירה.

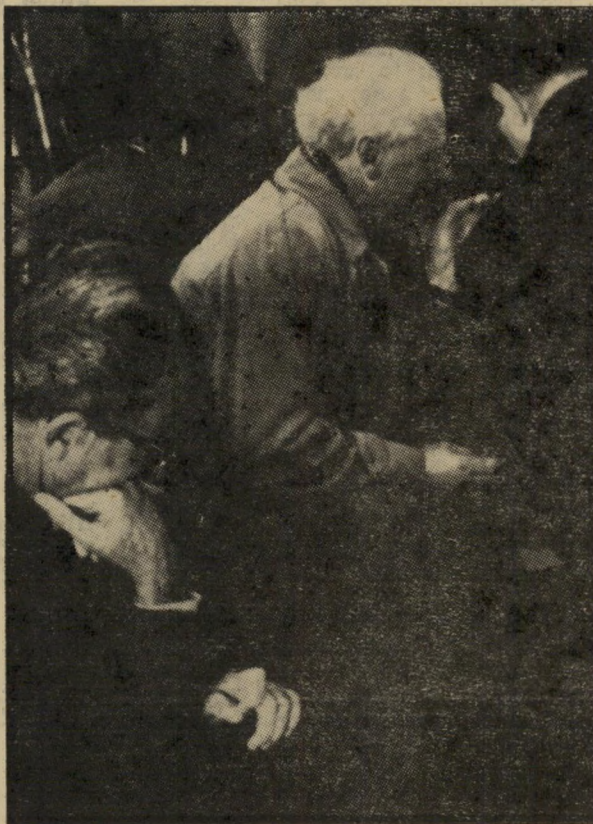
עדות

מסייעת

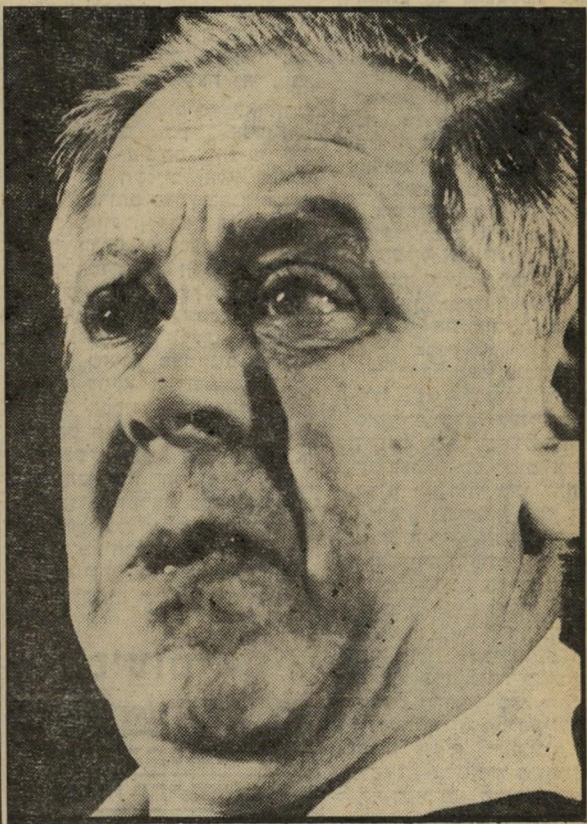

ב מישפטו של רכטמן היה עדי-מדינה. אהרון גיבור, אך לעדותו היה סיוע בהקלטות שנעשו בביתו של רכטמן, שאימתו את דבריו של עדי-מדינה. אך לפי החוק לא היה צורך גם בסיוע זה.

כפי הנראה היום מחומר החקירה נגד השר אבר-חצירא, שהוגש לוועדת-הכנסת, יש בידי הפרקליטות עדות של שותף לעבירה, ישראל גוטליב, שלדבריו מסר את הכסף למאיר גבאי, שהעבירו לשר. למרות שלפי החוק עדות זו, אם תתקבל כאמינה על-ידי בית-המישפט, מספיקה

נאשם שפיגל (בעד השערות הלכנות)
הורשע וסירב לדבר

נאשם רפאל
זוכה מחוסר הוכחות